

บทที่ 1

บทนำ

ระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารเป็นระบบที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างมาก ต่อระบบการเงินการธนาคาร และต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเป็นระบบที่ให้อำนาจให้การหมุนเวียนของกระแสเงินดำเนินไปโดยสะดวก และมีประสิทธิภาพอันเป็นผลให้องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นระบบเศรษฐกิจ สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของมันไปได้อย่างราบรื่น ยิ่งระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งจะเป็นตัวเสริมให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในระบบเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นเพียงนั้น ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ต่างก็พยายามที่จะพัฒนาระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารในประเทศของตนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าของความรู้ทางวิชาการ เครื่องมือเครื่องใช้อันทันสมัย ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งรุดหน้าต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีการหยุดยั้ง โดยเฉพาะในวงการเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารโดยใช้คอมพิวเตอร์ มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

1.1 เพื่อศึกษาให้เข้าใจถึงระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารของประเทศไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

1.2 เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถรับกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลให้ปริมาณงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนระบบงานที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะไม่สามารถรับปริมาณงานดังกล่าวต่อไปได้ เพราะความจำกัดแห่งช่วงเวลาในการดำเนินการหักบัญชีที่มีอยู่

1.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในระยะยาว โดยการพัฒนากระบวนการหักบัญชีระหว่างธนาคารจากระบบที่ใช้บุคคลปฏิบัติ (Manual) มาสู่ระบบของคอมพิวเตอร์

1.4 เพื่อศึกษาถึงระบบงานเมื่อนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคาร ว่าจะมีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพื่อให้การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.5 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคาร ตลอดจนเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของระบบงานเดิมที่ใช้พนักงานทำ กับระบบงานใหม่ที่ใช้คอมพิวเตอร์

1.6 เพื่อศึกษาถึงแนวทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารในลักษณะการณของประเทศไทยที่เป็นอยู่ ตลอดจนถึงลำดับขั้นตอนในการพัฒนาแต่ละขั้น เพื่อให้การพัฒนาดังกล่าวสามารถทำได้จริง ในทางปฏิบัติลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา อันจะทำให้สามารถพัฒนาระบบงานดังกล่าว เข้าสู่ระบบที่สมบูรณ์แบบในอนาคตได้

1.7 เพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาดังกล่าว

2. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

- จะดำเนินการศึกษาวิจัยถึงระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารที่เป็นอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะที่สำนักหักบัญชีที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารที่สำคัญที่สุด และกำลังเผชิญกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณงานอย่างมาก

- ดำเนินการวิเคราะห์และเสนอวิธีการที่เหมาะสมในการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการหักบัญชี โดยวิเคราะห์ปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นกับระบบการหักบัญชีในปัจจุบัน เสนอระบบงานที่จะช่วยขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

- ศึกษาวิธีการหักบัญชีระหว่างธนาคารโดยคอมพิวเตอร์ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ได้มีการนำมาใช้แล้วกับระบบการหักบัญชีระหว่างสาขาของธนาคารนั้น โดยอาศัยหลักการดังกล่าวมาวิเคราะห์ คัดเลือกปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการนำมาใช้ในระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคาร

- ดำเนินการศึกษาถึงปัญหา เจื่อนโย ตลอดจนสภาวะการณ์ต่างๆ อันมีผลต่อระบบ การหักบัญชีระหว่างธนาคารโดยคอมพิวเตอร์ที่เลือกใช้

3. วิธีการศึกษาวิจัย

จะดำเนินการศึกษาวิจัยจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคาร โดยเฉพาะที่สำนักหักบัญชี ในกรุงเทพฯ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสุรวงศ์

ศึกษาจากการขอข้อมูล สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด้านคอมพิวเตอร์และด้านการหักบัญชี ระหว่างธนาคาร (Clearing) ของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ซึ่งได้นำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ กับระบบการหักบัญชีระหว่างสาขาธนาคารภายในธนาคารเดียวกัน เช่น ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด และนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับใช้ กับระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารที่เสนอแนะ

ทำการศึกษาขอข้อมูลจากบริษัทผู้จำหน่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถใช้กับงาน ด้านระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคาร ตลอดจนสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด้านการวางแผนและออกแบบ ระบบงานด้านคอมพิวเตอร์ (System Designer) และเจ้าหน้าที่เขียนโปรแกรมงาน (Programmer)

นอกจากนั้นจะทำการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ ตำราและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงบทความในนิตยสารต่าง ๆ

4. ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในเรื่องนี้ คือจะเป็นแนวทางสำหรับการ พัฒนาระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารจากระบบที่ใช้พนักงานทำมาสู่ระบบคอมพิวเตอร์ อันก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้านคือ

4.1 สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยพนักงาน ลงได้มากโดยใช้เครื่องจักรให้ ทำงานแทน ซึ่งธนาคารสมาชิกสามารถใช้เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานด้านการหักบัญชีน้อยลง และ

การเพิ่มขึ้นของปริมาณตราสารในระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคารแทบจะไม่มีผลต่อจำนวนพนักงานที่จะต้องเพิ่มขึ้น

4.2 ลดปัญหาการปฏิบัติงานด้านการใช้พนักงาน ซึ่งต้องแข่งกับเวลาลงได้มาก ความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น การทุจริตกระทำได้น้อยลง ผลและรายงานต่าง ๆ ของการหักบัญชีแต่ละรอบสามารถให้เครื่องคอมพิวเตอร์พิมพ์ออกมาให้ได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง นั่นคือการหักบัญชีทำได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพขึ้น

4.3 สามารถรับกับปริมาณงานที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตได้โดยไม่จำกัด เป็นการแก้ปัญหาในระยะยาว

4.4 ช่วยแก้ไขปัญหายุ่งยากในการดำเนินงานทั้งของธนาคารสมาชิกสำนักหักบัญชี และของสำนักหักบัญชีเอง

4.5 ทำให้ธนาคารต่าง ๆ สามารถรับเช็คเข้าบัญชี ซึ่งส่งเข้าเคลียร์ทั้งภายในวันเดียวกันนั้น สามารถขยายเวลาการรับได้มากขึ้น เช่นจากเดิมก่อนเวลา 11.00 น. อาจขยายเป็นก่อนเวลา 14.00 น. ดังนั้น เช็ครับเข้าบัญชีแต่ส่งไปเรียกเก็บเงินไม่ทันวันนี้ (Too late for clearing today) จะมีน้อยลง

4.6 ทำให้การใช้เช็คมีแนวโน้มที่จะขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้น

4.7 การหมุนเวียนของกระแสเงินตราคล่องตัวขึ้น

4.8 เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการหักบัญชีระหว่างธนาคาร มีข้อผิดพลาดน้อยลง แต่ทราบผลการหักบัญชีเร็วขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย